

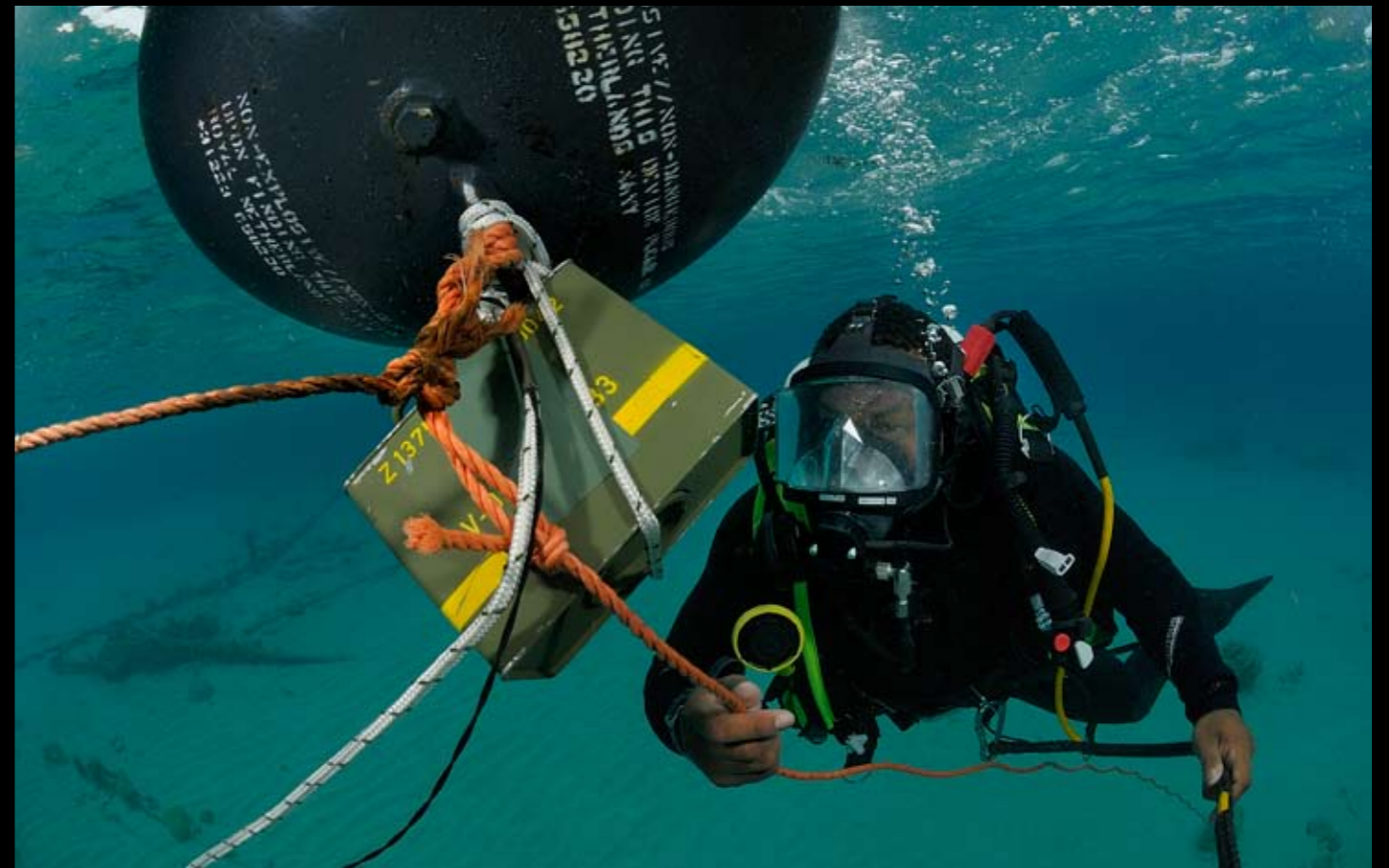
EXPLOSIIEVEN RUIJIMEN

De ene keer ruim je nepbommen in de Caribische zee; de andere keer ben je in het snikhete Afghanistan om explosieven onschadelijk te maken. Dit is slechts een greep uit de werkzaamheden van een duiker van de Koninklijke Marine bij de Maritieme Explosieven Opruimingsdienst van Defensie. Een veelzijdige job, waar de nodige risico's aan kleven.

Werkplek
Vanaf het marineschip de Pelikaan voeren de duikers hun werk uit.

Demonteren - Het onschadelijk maken van explosieven behoort tot de taken van de EOD-er. Hier een zwevende mijn.

De Caribische zee is rustig en een fel zonnetje werpt haar stralen op het dek van het marineschip de Hr Ms Pelikaan. Aan boord neemt duikleider junior sergeante Toine nog een laatste keer alles door met zijn team dat samengesteld is uit duikers van de Defensie Duikgroep en de Explosieven Opruimingsdienst. Hun opdracht: het opsporen en ruimen van een onbekende mijn. Ze weten in welk gebied het explosief zich ongeveer bevindt, maar dat is dan ook echt alles. Vier weken lang oefenen de 35 duikers bij Aruba en Curaçao. Niet verkeerd zou je denken, maar de reden dat ze juist hier oefenen is om vergelijkbare omstandigheden te kunnen creëren zoals in Libië en Afghanistan - landen waar de marineduikers momenteel actief zijn. En die zijn er: hitte, zware werkomstandigheden en lange, zeer lange dagen. Vandaag liggen we afgemeerd in de Caracasbaai, waar nieuwsgierige mensen op het strandje een glimp proberen op te vangen van de marineduikers. Enkele Curaçaose vissers trekken boos hun vislijnen in aangezien het schip hun visstek verstoort. Tientallen papegaavissen zwemmen rond het schip, om vervolgens weer koers te zetten naar 'hun' Tugboat, het wrakje dat even verderop ligt. Twee zwarte rubberen marineboten zijn al uitgevaren en dobberen op de rustige zee. Duikers maken

zich gereed en springen in het water. Op het middendek van de Pelikaan is de Commando Post (CP) ingericht, waar adjudant Arie en commandant Task Unit Mark alles in de gaten houden. Ieder duikteam staat in verbinding met de post en geeft constant door waar ze mee bezig zijn. Arie houdt op een groot whiteboard alles bij van de duikers: diepte, begin-, eindtijd en duur van de duik. De rubberen boot van Toine's team hangt inmiddels ter hoogte van het dek; de kraanmachinist hijst de vaartuigen omhoog zodat de zware spullen makkelijk ingeladen kunnen worden. Rebreathers, vinnen, een kleine onderwatercamera en duikapparatuur worden ingeladen. Langzaam zakt de boot weer en zweetdruppels paretelen van hun hoofden wanneer de drie duikers even later zelf in het vaartuigje klimmen. Klaar voor hun opdracht om de onbekende mijn op te sporen. Aan boord zijn duikmeester (Toine), reserveduiker Erik en duiker John. We nemen een kruispeiling, waarna de boot zigzaggend het gebied afvaart. «We hebben een zoekgebied gekregen en daar hebben we een kruispeiling voor gemaakt. Dit houdt in dat we twee punten kiezen waartussen we zoeken. De motor van deze boot is speciaal gemaakt voor dit werk: hij maakt onder water minder geluid doordat de uitlaat boven water uitkomt

en minder trillingen produceert dan normale motoren. Invloedslijnen reageren namelijk sterk op geluid wat een schip maakt.» Bij de kruispeiling voert de duiker een *towed free dive* uit. Toine: «We hebben onderzocht hoe diep het hier is en aan de hand van deze gegevens laten we het anker op een bepaalde diepte zweven. De duiker gaat hieraan hangen en wij varen dan langzaam het zoekgebied door. Dit is makkelijker zoeken; het kost minder energie

Duiken moet als vanzelfsprekend gaan zodat je je kunt focussen op je daadwerkelijke taak: het ruimen van een mijn

waardoor hij langer onder kan blijven.» Duiker John is gereed en de reserveduiker controleert of alles

werkt. Voor de marineduikers zijn twee communicatiesystemen verplicht; in dit geval is dat het volgelaatsmasker waardoor hij kan communiceren met de oppervlakte en een seinlijn. De reserveduiker leidt de seinlijn wanneer de duiker onder is, en geeft indien nodig signalen door. De duiker laat zich op zijn zij vallen, geeft het OK-teken en verdwijnt onder water. Toine zit met een headset en geeft aan de CP door dat de duiker te water is. Het bootje start en

langzaam varen we door het zoekgebied. Het zoeken is hier uiteraard makkelijker dan bijvoorbeeld in Nederland. Het zicht is uiterst goed en een mijn is daardoor relatief eenvoudig te spotten. Dan klinkt ineens de stem van de duiker: «Contact!». De mijn is gevonden. Hij geeft de plek door aan Toine en blijft op 10 meter afstand. Het anker viert en de duiker krijgt opdracht om op te komen. «Duiker oppervlakte», geeft hij door aan de CP. Nu is het Toine zijn beurt.

Duitse contactmijn

Als EOD duikleider junior is Toine dagelijks bezig met explosieven, zowel onder als boven water. Wekelijks werken ze ermee onder allerlei omstandigheden. Op de vraag of het onder water niet heel anders is om met explosieven te werken dan boven water, antwoordt de jonge duiker nuchter: «Door veel te trainen leer je je eigen veiligheid perfect te waarborgen. Onder water is het niet moeilijker, het is alleen een iets andere procedure omdat je ook duikt. Het is eigenlijk een soort routine. Duiken moet als vanzelfsprekend gaan zodat je je kunt focussen op je daadwerkelijke taak: het ruimen van een mijn.» Toine is er klaar voor. Hij verdwijnt onder water om de mijn te bekijken en te bepalen hoe hij hem gaat ruimen. Het is een

Paraat - Aan boord maken de duikers zich gereed voor hun taak. Voorbereidingen worden getroffen om een lading te plaatsen (midden).

Oefening - Bij een stalen plaat plaatst de duiker een kleine lading om deze vervolgens gedeeltelijk op te blazen (midden).

Wel stuk te krijgen

Probeer daar maar eens doorheen te komen: een stalen ketting. Voor deze duiker een eitje dankzij een goed geplande explosie.

oefenmijn, dus de gezonde spanning die hij normaal voelt, blijft toch wel achterwege. Toine vertelde eerder over zijn allereerste oproep voor het ruimen van een mijn: «Het was een Duitse contactmijn die op 30 meter diepte in de Noordzee lag. Ik was aan boord van een mijnenjager en met een soort mini-robot bekeken we eerst om wat voor soort het ging. Al snel bleek dat we hem moesten ruimen, maar hij diende wel verplaatst te worden. Dit was spannend, maar het verliep prima. De meldingen daarna zorgen altijd wel voor opwinding, maar je wordt zo getraind dat je heel goed weet wat je wel en niet kunt doen. Het is dan ook een gezonde spanning.»

In Nederland komen bijna dagelijks meldingen binnen bij de Explosieve Opruimingsdienst Defensie in Culemborg en het kustwachtcentrum in Den Helder. Soms zijn ze loos, maar veelal zijn het ook echte meldingen. Nog steeds worden er in de Noordzee regelmatig mijnen aangetroffen; dit kan variëren van een kleine granaat tot enorme mijnen. «Het zijn vaak explosieven uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Deze kun je vaak niet demonteren omdat ze gewoon te veel vergaan zijn: demonteren zou te risicovol zijn. We kijken dan of we ze onder water kunnen vernietigen. Indien ze te dicht bij kabels of gasleidingen liggen, moeten we ze naar een gebied verplaatsen met een hefballon. Daar kunnen we ze dan veilig vernietigen», aldus Toine. De mijn waar hij nu op stuit, blijkt ook verplaatst te moeten worden. Het is een grote, zwevende mijn: eentje die in de Wereldoorlogen ook veel gebruikt werd om onderzeeërs uit te schakelen. Maar hier draait Toine zijn hand niet voor om.

Afghanistan

Onder water is Toine in de weer met een hefballon en ineens verschijnt de knaloranje bol boven water. «Klaar voor verplaatsen», geeft hij door. Rustig brengt Toine de mijn naar het 'veilige' gebied en even later klimt hij weer aan boord. Hij laat dit 'explosief' niet springen, wat normaal wel het geval geweest zou zijn. Hun opdracht is volgens hem perfect uitgevoerd. Met een zachte bries varen we terug naar de Pelikaan. Een multifunctionele kerel, gaat er door me heen als ik naar Toine kijk. Twee jaar geleden was hij nog vier maanden in Afghanistan om daar explosieven - in de media bekend als 'bermbommen' - onschadelijk te maken. En water is daar natuurlijk ver te zoeken. «Het was uiteraard heel anders om daar zoveel boven water te werken, maar ik heb een goede uitzending gehad. Er zijn gelukkig geen doden of gewonden gevallen bij de EOD. We zijn daar ook drie keer ingezet na een incident met zelfmoordenaars. Wij moeten dan onderzoeken wat er is gebeurd. De eerste twee keren was alleen de kerel zelf om het leven gekomen. De laatste kostte 10 burgers het leven. Die lichamen moesten we toen ook onderzoeken om aan de hand daarvan te bepalen wat voor soort explosief was gebruikt. Mijn vrouw vindt operatieprogramma's leuk, ik helemaal niet. Maar met dit werk in Afghanistan had ik dan weer geen problemen. Het verbaasde me dat ik zo de knop om kon zetten.» Eenmaal aan boord laden de mannen de spullen weer uit en zijn klaar voor hun volgende opdracht. Wat Toine nog te wachten staat in de toekomst weet hij niet, misschien nog een uitzending naar Kunduz. Ondanks alle gevaren die om de hoek loeren, houdt hij van zijn werk: «Een kantoorbaan is echt niets voor mij; ik moet spanning hebben in mijn werk. De maritieme EOD is daarom de perfecte job voor mij!»

Contrast

Boven water word je als EOD'er ook ingezet; Toine ging 4 maanden op missie naar Afghanistan.

Foto: ©2013 Judith Maaringer/terrest

Opleiding duiker Defensie Duik School

Scheepsduiker: duur 6 weken **MCM (underwater Mine Counter Measures):** 6 maanden **Duiker algemeen:** 7 weken
Duikleider MCM: 6 maanden **Maritieme EOD:** 12 maanden

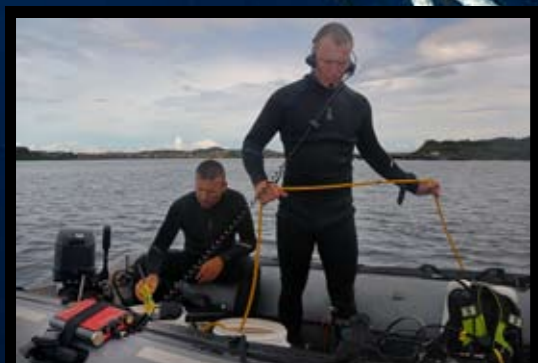
De Defensie Duikgroep (DDG) vormt samen met de Defensie Duikschool en het Duikmedisch Centrum het centrum van beroepsduiken in Nederland. De groep duikers is gespecialiseerd in veiligheid, beveiliging en werkzaamheden onder water zowel nationaal als in expeditionair optreden. Vanuit DDG zijn er twee samengestelde eenheden opgericht ten behoeven van handhaving van de orde op en onder water in Nederland. www.defensie.nl

Ontmoet de EOD!

Wil je wel eens een maritieme EOD'er ontmoeten? Kom dan naar Duikvaker! Maak ook kans op de speciale Marine VIP-meting. Kijk voor meer info op pagina 96.

Rust

Een reguliere duiker zou zich waarschijnlijk kapot schrikken, een EOD-duiker benadert een explosief in alle rust.

Contact - Boven water houdt de duikmeester nauw contact met de duiker. De reserveduiker leidt de seinlijn.